

Lag

om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) 15, 16 och 23 §, 32 § 2 mom., 34–36 §, 65–67 §, 71, 72, 74, 75, 76–80 och 81 a § samt 82–87 §, av dem 32 § 2 mom. sådant det lyder i lag 381/2016, 15, 23, 34, 36, 65–67, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 81 a och 82 § sådana de lyder i lag (sote 100), 16 § sådan den lyder delvis ändrad i lag (sote 100), 35 § sådan den lyder i lag 26/1984 samt 71 § sådan den lyder i lag 1649/2015,

ändras 1 § 2 mom., 2, 9 och 31 §, det inledande stycket i 32 § 1 mom. och 32 § 3 mom., 33 §, 37–39 §, 42 a § 1, 3 och 4 mom., 42 b § 1–3 mom., 42 e och 42 q §, av dem 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1369/1996, 9 och 31 § samt 32 § 3 mom., 33 § 1 och 3 mom., 37 §, 38 § 2 mom., 39 och 42 e § samt det inledande stycket till 81 b § sådana de lyder i lag (sote 100), 2 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1369/1996 och 26/1984 samt 32 § 1 mom., 33 § 2 mom., 38 § 1 mom., 42 a § 1 mom., 42 b § 1–3 mom. och 42 q § sådana de lyder i lag 381/2016, samt

fogas till 1 § ett nytt 3 mom. och till 81 b § 1 mom. en ny 1 punkt, varvid den nuvarande 1 punkten blir 1 a punkt, som följer:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

För en i 1 mom. avsedd person ordnas socialservice som förutsätts av en begränsning i funktionsförmågan till följd av funktionsnedsättning i första hand med stöd av socialvårdslagen (1301/2014) och lagen om funktionshinderservice (/) samt hälso- och sjukvårdstjänster med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).

Syftet med specialomsorgerna är att stödja förmågan att leva självständigt för en person som avses i 1 mom., att främja personens självbestämmanderätt samt att trygga tillräcklig och högklassig service för krävande stöd i enlighet med personens individuella behov och intresse.

2 §

Till specialomsorgerna hör

1) individuell vård och omsorg i anslutning till krävande stöd samt rehabilitering som tillhandahålls vid en enhet för krävande stöd som tillhandahåller serviceboende med heldygnsomsorg enligt 21 c § i socialvårdslagen eller service på en institution enligt 22 § i den lagen eller motsvarande privat service,

2) sådana medicinska, psykologiska och sociala undersökningar som utförs vid en enhet som avses i 1 punkten och som förutsätts för den individuella planeringen och det individuella genomförandet av specialomsorgerna,

3) arbetsverksamhet enligt X § i socialvårdslagen och dagverksamhet enligt 19 § i lagen om funktionshindersservice i anslutning till krävande stöd.

9 §

Välfärdsområdet ska ha ett sådant antal i 2 § 1 mom. avsedda enheter för krävande stöd som motsvarar behovet i området.

En enhet för krävande stöd ska ha tillgång till tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete för att genomföra och följa upp krävande vård och omsorg.

3 kap.

Beredande av specialomsorger

31 §

För det individuella ordnandet av specialomsorger finns det inom välfärdsområdet en expertgrupp för krävande stöd till vars medlemmar hör minst tre tjänsteinnehavare inom välfärdsområdet så, att sakkunskap inom medicin, psykologi och socialvård är företrädda i expertgruppen.

Ansökan om specialomsorger ska lämnas till expertgruppen för krävande stöd. Expertgruppen beslutar om tillhandahållande och avslutande av specialomsorger.

32 §

En person kan oberoende av sin vilja förordnas att bli intagen på en i 9 § avsedd enhet för krävande stöd, om personen

En skriftlig ansökan om att en person oberoende av sin vilja ska förordnas att bli intagen på en enhet för krävande stöd ska göras hos expertgruppen för krävande stöd. Ansökan får göras av personens lagliga företrädare eller en anhörig eller en annan närstående.

33 §

Om expertgruppen för krävande stöd med anledning av en ansökan enligt 32 § och andra behövliga undersökningar och utredningar inom social- och hälsovården anser det uppenbart att det finns förutsättningar för att förordna en person att oberoende av dennas vilja bli intagen på en enhet för krävande stöd, ska expertgruppen förordna att personen ska tas in för undersökning på en enhet för krävande stöd. I brådskande fall ska ett skriftligt beslut om förordnande fattas utan dröjsmål och i övriga fall senast den sjunde dagen från

det att ansökan som avses i 32 § har inkommit. Innan personen förordnas till undersökning ska hans eller hennes egen åsikt utredas. Bestämmelser om hörande av personen själv och av hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare finns i förvaltningslagen (434/2003). Om en myndig person inte har någon laglig företrädare ska i situationer som avses i 9 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), nedan *socialvårdens klientlag*, en anhörig eller någon annan närstående som är med och planerar och genomför servicen ges tillfälle att bli hörd på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Dessutom ska föräldrarna till en minderårig och den person som tagit hand om och fostrat den minderåriga omedelbart innan den minderåriga förordnas till undersökning ges tillfälle att bli hörda på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen.

En person får vara intagen för undersökning i högst fjorton dagar från det att beslutet om förordnande fattades. Intagningen ska avslutas genast, om det under tiden framkommer att det inte finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en enhet för krävande stöd oberoende av sin vilja. Undersökningen ska göras av en legitimerad läkare, en legitimerad psykolog och en legitimerad socialarbetare som är anställda i tjänsteförhållande och förtroga med omsorgen om utvecklingsstörda och vid behov av andra yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården. När undersökningen görs ska tidigare utredningar för bedömning av personens behov av socialvård eller hälso- och sjukvård eller av personens funktionsförmåga beaktas. Vid undersökningen ska också personens egen åsikt utredas samt personen och andra som avses i 1 mom. ges tillfälle att bli hörda på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Ett utlåtande undertecknat av läkaren, psykologen och socialarbetaren ska upprättas om undersökningen. Utlåtandet ska innehålla ett motiverat ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en enhet för krävande stöd oberoende av sin vilja.

När undersökningen slutförts ska expertgruppen för krävande stöd besluta huruvida personen oberoende av sin vilja ska förordnas att bli intagen på en enhet för krävande stöd. Beslutet ska fattas skriftligt senast 14 dagar från det att beslutet om förordnande om intagning för undersökning fattades. Beslutet ska innehålla ett motiverat ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en enhet för krävande stöd oberoende av sin vilja. Ett beslut om att förordna en person att bli intagen på en enhet för krävande stöd oberoende av sin vilja ska omedelbart, dock senast fjorton dagar från det att beslutet fattades, underställas förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolen ska handlägga ärendet skyndsamt.

37 §

Om det vid undersökning av en person som oberoende av sin vilja har förordnats att bli intagen på en enhet för krävande stöd eller det vid ordnande av vård och omsorg för honom eller henne framgår att förutsättningar saknas för att förordna personen att oberoende av sin vilja bli intagen på en enhet för krävande stöd, ska expertgruppen för krävande stöd eller, i den situation som avses i 19 § 2 mom. i mentalvårdslagen (1116/1990) Institutet för hälsa och välfärd, på expertgruppens förslag, genast besluta att de av viljan oberoende specialomsorgerna ska avslutas.

38 §

En person får hållas kvar på en enhet för krävande stöd högst ett halvt år på grundval av ett beslut om förordnande till specialomsorger oberoende av personens vilja. Om det innan fristen går ut förefaller uppenbart att det fortfarande finns förutsättningar för att förordna

personen att bli intagen på en enhet för krävande stöd oberoende av sin vilja, ska personen utan ett särskilt beslut om förordnande till undersökning, enligt vad som föreskrivs i 33 § 2 mom. undersökas på nytt och ett nytt utlåtande om undersökningen ska lämnas. Ett beslut om fortsatta specialomsorger oberoende av personens vilja på en enhet för krävande stöd i högst ett halvt år ska fattas skriftligt i överensstämmelse med 33 § 3 mom. innan det har gått ett halvt år från förordnandet om intagning för specialomsorger oberoende av personens vilja. Beslutet ska underställas förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i 33 § 3 mom. Därefter ska förutsättningarna för fortsatta specialomsorger oberoende av personens vilja utredas på samma sätt minst en gång i halvåret.

En person som har blivit intagen på en enhet för krävande stöd oberoende av sin vilja och hans eller hennes lagliga företrädare har rätt att få förutsättningarna för fortsatta specialomsorger oberoende av personens vilja bedömda av expertgruppen för krävande stöd medan specialomsorgerna pågår också innan halvårsfristen löpt ut. Om en person som är myndig saknar laglig företrädare har utöver honom eller henne själv också anhöriga eller andra närstående som deltar i planeringen och genomförandet av servicen samma rätt i situationer som avses i 9 § 1 mom. i socialvårdens klientlag. Ingen ny bedömning behöver göras om det har gått mindre än en månad sedan den förra bedömningen och det är uppenbart att det inte skett någon förändring i personens tillstånd. Orsaken till att ingen bedömning görs ska skrivas in i journalerna.

39 §

Ett välfärdsområde som ordnar specialomsorger ska för personer som förordnats till undersökning eller som ges specialomsorger av välfärdsområdet ordna transport mellan välfärdsområdets verksamhetsenheter.

42 a §

Åtgärder som stöder förutsättningarna att klara sig på egen hand och stöder självbestämmanderätten

De åtgärder som stöder och främjar en persons förutsättningar att klara sig på egen hand och personens självbestämmanderätt ska skrivas in i service- och vårdplanen för den som ges specialomsorger. Service- och vårdplanen ska ses över vid behov, dock minst var sjätte månad, om det inte är uppenbart onödigt. När service- och vårdplanen ses över ska det särskilt bedömas hur den begränsningsåtgärd som använts inverkar på service- och vårdplanen.

En enhet för krävande stöd ska ha ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer inom socialvården och hälso- och sjukvården samt övrig personal med tanke på verksamheten och de särskilda behoven hos dem som ges specialomsorger.

Den som ger specialomsorger ska se till att

- 1) personalen i enheten för krävande stöd har introduceras i och får anvisningar om arbetsmetoder och sätt genom vilka förutsättningarna att klara sig på egen hand för personer som ges specialomsorger och deras självbestämmanderätt stöds och främjas,
- 2) yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården i personalen vid enheten för krävande stöd utbildas i att förebygga situationer som kräver användning av begränsningsåtgärder och i att använda begränsningsåtgärder korrekt,
- 3) det i enheten för krävande stöd främjas ibruktagande av arbetsformer som är alternativa till begränsningsåtgärder och rehabiliterande,

4) förutsättningarna för personer som ges specialomsorger att klara sig på egen hand och deras självbestämmanderätt stöds och främjas med ändamålsenliga möbler, redskap och planlösningar.

42 b §

Tillämpningsområdet för bestämmelserna om användning av begränsningsåtgärder

Begränsningsåtgärder enligt 42 f–42 n § får, under de förutsättningar som anges nedan, användas inom specialomsorgerna i serviceboenden med heldygnsomsorg enligt 21 c § i socialvårdslagen eller vid service på en institution enligt 22 § i den lagen eller inom motsvarande privat service. Sådant annat kvarhållande än kortvarigt kvarhållande som avses i 42 § 3 mom. får användas endast i specialomsorger oberoende av en persons vilja.

En förutsättning för användning av begränsningsåtgärder är dessutom att serviceboendet med heldygnsomsorg och institutionen har tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete för att genomföra och följa krävande vård och omsorg.

Begränsningsåtgärder enligt 42 f–42 h och 42 k § får utöver vad som föreskrivs i 1 mom. också användas i följande fall inom specialomsorgerna:

- 1) arbetsverksamhet enligt x § i socialvårdslagen, när den ordnas på en verksamhetsenhet inom socialvården som har tillräckligt många yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården, eller
- 2) dagverksamhet enligt 19 § i lagen om funktionshindersservice (/), när den ordnas på en verksamhetsenhet inom socialvården som har tillräckligt många yrkesutbildade personer inom socialvården eller hälso- och sjukvården.

42 e §

Bedömning av användningen av begränsningsåtgärder och minskad användning av begränsningsåtgärder

Om en begränsningsåtgärd enligt 42 f–42 n § har använts när specialomsorger ges, ska orsakerna till att åtgärden har använts och de sätt med vilkas hjälp man i fortsättningen kan minska användningen av begränsningsåtgärder i enheten utan dröjsmål bedömas inom enheten. Om det i specialomsorgerna, när en person har fått andra specialomsorger än specialomsorger oberoende av sin vilja, upprepade gånger eller långvarigt har använts en begränsningsåtgärd enligt 42 j, 42 l eller 42 m § eller 42 n § 2 mom., ska verksamhetsenheten bedöma om förutsättningarna i 32 § 1 mom. för att förordna personen till specialomsorger oberoende av sin vilja är uppfyllda och vid behov förelägga frågan för bedömning i expertgruppen för krävande stöd.

42 q §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete enligt 9 § 2 mom., om det tillräckliga antalet yrkesutbildade personer inom socialvården och

hälso- och sjukvården och övrig personal enligt 42 a § 4 mom. och om utbildningen för yrkesutbildade personer inom socialvården och hälso- och sjukvården enligt 42 a § 5 mom. 2 punkten får utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

81 b §

Följande beslut får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen:

- 1) ett i 31 § 2 mom. avsett beslut som gäller tillhandahållande eller avslutande av specialomsorger,
 - 1 a) ett i 33 § 1 mom. avsett skriftligt beslut som gäller förordnande av en person till undersökning,
 - 2) ett i 33 § 3 mom. avsett skriftligt beslut som gäller förordnande att en person ska bli intagen på en enhet för krävande stöd oberoende av sin vilja,
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ärenden som gäller korrigeringsprogram som vid ikraftträdandet av lagen är anhängiga vid regionförvaltningsverket tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Beslut som avses i 2 mom., beslut om specialomsorger som fattats före ikraftträdandet av lagen samt beslut om specialomsorgsprogram gäller under den giltighetstid som antecknats i beslutet, om inte personens förändrade servicebehov förutsätter att beslutet ersätts före det med ett beslut enligt den nya lagen. Ett tidigare beslut är dock i kraft högst två år från ikraftträdandet av lagen.